Η Ορθοδοξία σήμερα. Πόσο ανήκει στους καιρούς μας ή ποιές προσαρμογές επιβάλλονται; († Μοναχός Θεόκλητος Διονυσιάτης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 15 Δεκεμβρίου, 2015

Ο τίτλος είναι, σαφώς καθοριστικός, ως χρονικός προσδιορισμός της Ορθοδοξίας σήμερα και ως διαστολή από το χθες. Δηλαδή, υπό την σύγχρονη οπτική γωνία, τί είναι η Ορθοδοξία, ποιό είναι το μήνυμά της, ποιά στοιχεία τη συγκροτούν, πόσον απηχεί σήμερα, τί παλαιό από το σώμα της πρέπει ν' αποβληθεί, τί νέο μπορεί και πρέπει να προσλάβει, τέλος, πόσο ανήκει στους καιρούς μας ή ποιές προσαρμογές επιβάλλονται;

Βέβαια, οι προτάσεις και τα ερωτήματα περιορίζονται στον ελλαδικό χώρο, όσο και αν η Ορθοδοξία δεν γνωρίζει όρια, ούτε εποχές, ούτε ιστορικές μεταβολές του κόσμου, γιατί είναι υπέρχρονη κατά τη θεανθρώπινη δομή της. Εκείνο το οποίο μεταβάλλεται, υπόκειται σε αλλοιώσεις, είναι όχι η Ορθοδοξία, αλλά οι ορθόδοξοι, ως ελεύθερες και τρεπτές προσωπικότητες.

Ορθοδοξία είναι ο Χριστός, ορθοδόξως ερμηνευθείς και βιωθείς, παρατεινόμενος στους αιώνες. Είναι, κατά τον Παύλο, «Ιησούς Χριστός χθες και σήμερον ο αυτός και εις τους αιώνας» (Εβρ. 13,8), που αποτελεί τη Κεφαλή της Εκκλησίας=μέλη. Χριστολογικώς «ο Λόγος σαρξ εγένετο και εσκήνωσεν εν ημίν…» (Ιωάν. α, 14). Και, κατά την 4η Οικουμενική Σύνοδο, ο Χριστός είναι μια υπόσταση με δύο φύσεις ασύγχυτες, Θεός και άνθρωπος που με την αντίδοση των ιδιωμάτων, θέωσε τη σάρκα.

Η Εκκλησία «σημαίνεται εν τοις Μυστηρίοις». Η Εκκλησία είναι «στύλος και εδραίωμα της αληθείας». Η Εκκλησία είναι πηγή χάριτος, που αναβλύζει μεν από το Άγιο Πνεύμα, χορηγείται όμως διά του ιερατείου. Η χάρις παίρνει πρόσωπα κακοποιημένα από την αμαρτία και τα θεοποιεί. Από την άποψη αυτή, η Εκκλησία είναι Θεοτόκος. Τα πάντα στην Εκκλησία πλέουν μέσα στο άκτιστο φως της Αγίας Τριάδος.

Η Εκκλησία =μέλη είναι η ανθρώπινη πλευρά της. Οι πιστοί είναι ένα σώμα,-«αλλά και πολλά πρόσωπα. Όσο πιο άγια είναι, τόσο-και πιο ενιαίο είναι το σώμα. Ο Χριστός-Κεφαλή και τα άγια μέλη Του αποτελούν την αιώνια Εκκλησία, που δεν έχει «σπίλον ή ρυτίδα ή ένα των τοιούτων». Αυτή είναι η θριαμβεύουσα Εκκλησία, που περιλαμβάνει άπειρα πλήθη Αγίων. Όσον η Εκκλησία βρίσκεται στη παρούσα ζωή,

είναι στρατευόμενη. Τα μέλη της τελούν σε εμπόλεμη κατάσταση κατά της αμαρτίας και στη φροντίδα του αγιασμού τους, αλλά ούτε όλα αγιάζοντας ούτε όλα σώζονται.

Στη διαδρομή των αιώνων, από τη γενέθλια ημέρα της Εκκλησίας, τη Πεντηκοστή, οι χριστιανοί πάλευαν με κάθε μορφή κακού, με κάθε νοθεία, με κάθε εχθρό ορατό και αόρατο. Στην πάλη αυτή, στην οποία η Εκκλησία ήταν η διδάσκαλος και η βοηθός, άλλοι αναδεικνύονταν νικητές και άλλοι ξέπεφταν από τη σωτηρία σαν νικημένοι. Το φαινόμενο αυτό, σε κάθε αγώνα, νικητών και ηττημένων, διαρκούσε σ’ όλη την ιστορική πορεία της Εκκλησίας.

Σήμερα, στο συγκεκριμένο ενεστώτα χρόνο και χώρο της στρατευόμενης ελλαδικής Εκκλησίας, ο αγώνας συνεχίζεται. Ο Χριστός είναι ο ίδιος, η χάρις η ίδια, οι άνθρωποι οι ίδιοι, ο σατανάς ο ίδιος, το ιερατείο το ίδιο, αλλά οι συνθήκες διαφορετικές, άλλες ευνοϊκές και άλλες όχι. Διλήμματα, προκλήσεις, δοκιμασίες, πειρασμοί δεν έλειψαν από κάθε εποχή με ποικίλες μορφές. Η προαίρεση όμως είναι ελεύθερη.

Και στο ερώτημα· η Ορθοδοξία σήμερα, τί είναι, τί έχει να πει; η απάντηση είναι αυτονόητη: ό,τι ήταν και ό,τι έλεγε, «ό,τι πάντοτε, πανταχού, υπό πάντων επιστεύθη», κατά τον ορισμό του εκ Λειρίνης αγίου Βικέντιου. Η ίδια Ορθοδοξία με τις δόξες της και τα στίγματα των πταισμάτων των τέκνων της. Ο ίδιος ο Χριστός, που έχει «τον κρατήρα των ακένωτων δωρεών». Η ίδια διδασκαλία του Κυρίου, των Αποστόλων, των Πατέρων. «Των Αποστόλων το κήρυγμα και των Πατέρων τα δόγματα, τη Εκκλησία μίαν την πίστιν εσφράγησαν, η και χιτώνα φορούσα τον υφαντόν, εκ της άνω θεολογίας, ορθοτομεί και δοξάζει της ευσέβειας το μέγα μυστήριον»,

Σήμερα η Ορθοδοξία έχει ανάγκη προσλήψεως συγχρόνων στοιχείων, ν’ αποβάλει παλαιές «δόξες», να προβεί σε κάποιες αναθεωρήσεις για να μιλήσει στο σύγχρονο άνθρωπο; Αυτό είναι ένα συνηθισμένο ερώτημα. Αλλά σ’ αυτό μια απάντηση υπάρχει: «*Γεύσασθε και ίδετε*». Ο Χριστιανισμός είναι ο Χριστός και οι άκτιστες ενέργειές του. Όσοι τον δέχονται, με ποιά όργανα τον πιστεύουν; Με εξωτερικά τεκμήρια, θαύματα. Αλλά ο Χριστός είπε: «*Μακάριοι οι μη ιδόντες και πιστεύσαντες*». Ποιοί είναι αυτοί; Είναι οι «*ου βλεφάροις ιδόντες, αλλά καρδίας πόθω πεπιστευκότες*». Επομένως, όταν η ψυχή φθάσει στη μέθεξη του Θεού, τότε θα καταλάβει, ότι στην Ορθοδοξία υπάρχουν απ’ αρχής όλα, τίποτε δεν είναι περιττό, τίποτε δεν λείπει, τίποτε δεν χρειάζεται σαν αναμόρφωση χωρίς να την βλάψει.

Τί είναι εκείνο που δεν πείθει, όχι μόνο τους μη πιστεύοντες, αλλά και αυτούς τους «ορθοδόξους», ότι η Ορθοδοξία σήμερα είναι η μοναδική οδός σωτηρίας, γι’ αυτό και δεν ελκύει; Η απάντηση δόθηκε· γιατί **δεν βιώθηκε γνήσια**. Όσο καθαρίζουν τα

μάτια της ψυχής, τόσο και βλέπουν το θείο φως. Και όσο απαγκιστρώνεται η αίσθηση της ψυχής από τις σαρκικές επιθυμίες και ηδονές και από τις αισθητικές απολαύσεις, ερήμην του Θεού, τόσο αισθάνεται την αλήθεια της Ορθοδοξίας. Η Ορθοδοξία, για να γεμίσει τη ψυχή με τις ενέργειες του Αγίου Πνεύματος, προϋποθέτει ορθοπραξία. Και η ορθόδοξη ορθοπραξία είναι η εργασία των εντολών στις έσχατες συνέπειές τους, με βάση τη θεολογική και πνευματική παράδοση.

Η Ορθοδοξία σήμερα παρουσιάζει αδύνατα σημεία; Ναι, όχι όμως κατά την οντολογική της δομή, όχι κατά την άχραντη αγιότητα της Κεφαλής και των Αγίων μελών Της, αλλά κατά την ασθενή ανθρώπινη πλευρά της Εκκλησίας. «Ομοιώθη η βασιλεία των ουρανών σαγήνη βληθείση εις την θάλασσαν και εκ παντός γένους συναγαγούση...». Και η Εκκλησία περιλαμβάνει «καλά και σαπρά». Όσο στρατεύεται στη γη, θα συνυπάρχουν στην Εκκλησία, προς σκανδαλισμό των αδυνάτων στην πίστη και ως λεία για εκμετάλλευση από τους πονηρούς. Οι δυνατοί όμως, δηλαδή οι υγιείς και άγιοι, δεν σκανδαλίζονται γιατί, σαν ταπεινοί που είναι, θεωρούν τους εαυτούς των ως «σαπρούς» και τους άλλους όλους καλούς. Βέβαια διαπιστώνουν τις ατοπίες, αλλά λυπούνται και αγαπούν τους αμαρτωλούς, αφού βλέπουν ότι αυτοί είναι, μεταξύ τους, οι πρώτοι.

Η Ορθοδοξία σήμερα παρουσιάζεται με ελαττωμένη ακτινοβολία στο επίπεδο των οργάνων της, τους Κληρικούς. Και ενώ, χωρίς αυτούς δεν υπάρχει Εκκλησία, αφού αυτοί μετοχετεύουν τη θεία χάρη στους πιστούς, όμως, αναλογικά με την αγιότητα του Θεού, που εκπροσωπούν, δημιουργούν θλιβερή δυσαρμονία. Και ότι μεν ποτέ, σε καμιά περίοδο της ζωής της Ορθοδοξίας, δεν υπήρχε αντάξια εκπροσώπηση, πλην ελαχίστων μονάδων, σήμερα αποβαίνει απελπιστική, σε μια κλίμακα. Και ενώ η χαμηλή στάθμη αγιότητας οφείλεται στην εγκατάλειψη του παραδοσιακού τρόπου αναδείξεως του ιερού Κλήρου, με την καθιέρωση του προτεσταντικής προελεύσεως Καταστατικού Χάρτου, εξ αφορμής του οποίου τον καθιστά κάπως συμπαθή και ανεύθυνο, όμως, η αρνητική επιρροή που ασκεί στις αδύνατες ψυχές, πιστές και άπιστες, είναι καταλυτική, προστιθεμένων και των εκ κακής προαιρέσεως σκανδάλων. Αλλά, όσο και αν λειτουργεί επιζήμια η μη αγία παρουσία του Κλήρου, όμως, για αυτούς που αισθάνονται τους εαυτούς τους αμαρτωλούς, δεν αποτελεί εμπόδιο αντλήσεως θείας χάριτος. Η Ορθοδοξία δεν μειώνεται.

Ο μοναχισμός σήμερα, αλλά και πάντοτε, αποτελεί τη δυναμική έκφραση της Ορθοδοξίας. Με το μοναχισμό, η Ορθοδοξία εκπροσωπείται πιο γνήσια, γιατί εμφανίζει εντονότερα την αγιότητα της. Σαν χριστιανική ιδιότυπη εκπόρευση, από το σώμα της Ορθοδοξίας, έχει αυξημένες δυνατότητες απαλλαγής από τις επιδράσεις του «κόσμου», ενοποιήσεως των διαχυμένων δυνάμεων της ψυχής, καθάρσεως, φωτισμού και αγιασμού, προσεγγίσεως και ενώσεως με το Θεό. Το πλήθος των Αγίων, που προήλθαν από τις τάξεις του μοναχισμού και τα αιθέρια εν Αγίω Πνεύματι συγγράμματά τους, αλλά και η επίδραση που άσκησαν στη διαμόρφωση του

ήθους της Εκκλησίας, δίνουν το μέτρο της σημασίας του. Η Ορθοδοξία σήμερα, προβάλλεται με τον κάπως ανθούντα μοναχισμό της και δίνει τη μάχη δια της μοναστικής πνευματικότητάς της. Βέβαια η διδασκαλία του μοναχισμού περί Ορθοδόξου ζωής και θεολογίας αποτελεί κτήμα της Εκκλησίας από αιώνες τώρα, Αλλά μέσα στην ιστορική ζωή της, παρουσιάζονται εξάρσεις και καταπτώσεις, οπότε η στάθμη της θεολογίας και της πνευματικότητας, πότε ανεβαίνει και πότε κατέρχεται, χωρίς να βλάπτεται η Ορθοδοξία, αλλά ούτε να λαμπρύνεται. Απλώς, ο λαός, ή ευεργετείται ή ζημιώνεται. Επομένως, σήμερα η Ορθοδοξία εκφράζεται πιο γνήσια και η ευχή είναι να αναδειχθούν μέσα από τα σπλάχνα της αναστήματα πατερικά για τη δόξα του Θεού και τη σωτηρία των ανθρώπων. Αλλ' αυτό προϋποθέτει αγιασμό.

Μαζί με την πατερική θεολογία, που προσφέρεται από ελάχιστους ταπεινόφρονες θεολόγους, εμφανίζονται και κρούσματα νοθείας. Καλοπροαίρετοι, σε κάποιο μέτρο, ακαδημαϊκοί θεολόγοι, επιχειρούν να ερμηνεύσουν την Ορθόδοξη θεολογία, καρπό αγιοπνευματικής εμπειρίας, με την αυθαίρετη **ανθρώπινη σκέψη**. Αλλά δεν σταματά το κακό εδώ. Δέσμιοι κάποιων αμαρτωλών ορμέμφυτων, κάποιων ερωτικών τάσεων, στα πλαίσια του πάνδημου έρωτα, έχουν παρασυρθεί σε διατυπώσεις αντορθόδοξες. Το ανησυχητικό προκειμένω είναι, ότι πλήθη νέων «ορθοδόξων» αποδέχονται τις ερμηνείες αυτές, αφού τόσο υπηρετούν τα μικρά συναισθήματα αγάπης και λαγνείας. Αλλά έτσι δεν υπηρετείται η Ορθοδοξία σήμερα, όσο και αν φαίνονται οι τάσεις αυτές λυτρωτικές από τον ερωτισμό της ψυχής. Κατ' αρχήν θα πρέπει να ξεκαθαριστεί ένα σημαντικό σημείο. Αυτά είναι η ορολογία της Ορθοδοξίας. Ουδέποτε χρησιμοποίησε τον όρο έρωτας στις μεταξύ των ανθρώπων σχέσεις, αλλά τον όρο αγάπη, Τον πρώτο χρησιμοποιεί και μάλιστα αφειδώς, προκειμένου για τις σχέσεις χριστιανού-Θεού. Οι Πατέρες, αναφερόμενοι στις αμαρτωλές σχέσεις ετερόφυλων δεν μεταχειρίζονται τον όρο αγάπη, αλλά έρωτα και μάλιστα, «δυσέρωτα», για να υπογραμμίσουν τη κακή ποιότητά του. Ενδεικτικά αναφέρω μια φράση του Αββά Ισαάκ: «Πρόσεχε να μη δεχθείς ενέργεια αγάπης στη καρδιά σου, αν προηγουμένως δεν ενεργήσει ο αγνιστικός φόβος, γιατί θα γίνει έχιδνα και θα σε καταφάει». Πάντως, όσο και αν προβάλλεται η οθνεία αυτή θεωρία σαν ορθόδοξη, όμως εύκολα μπορεί να ελεγχτεί και ν' αποκαλυφθεί η ακάθαρτη πηγή της. Εκείνοι που δοκίμασαν την ποιότητα της θείας αγάπης, χωρίς δυσκολία αντιλαμβάνονται γευστικά τη σαρκική προέλευση της ανθρώπινης. Η Ορθοδοξία σήμερα, βέβαια, δεν χάνει τίποτε από την καθαρότητά της, με τις τόσο αποδεκτές, από τους άγευστους του πραγματικού έρωτα, νοσηρές θεωρίες. Απλώς, πλανούν τους αδύνατους ορθόδοξους και, εκτός ότι τους ωθούν να αμαρτάνουν, τους φράζουν το δρόμο προς το θείο έρωτα.

Η Ορθοδοξία σήμερα, όπως πάντοτε, «σημαινομένη εν τοις μυστηρίοις» προσφέρει τα θεία Μυστήρια της, αρχής γενομένης από το άγιο Βάπτισμα, που μεταβάλλει οντολογικά τη ψυχή του βαπτιζόμενου, απαλλάσσοντάς την από τις κληρονομικές

επήρειες του σατανά και μεταδίδοντας τη θεία χάρη, που καθαρίζει το «κατ' εικόνα» και ενισχύει το «καθ' ομοίωσιν», για τη βασιλεία των ουρανών και τη θέωση. Και σαν μέλος του Χριστού, γίνεται κοινωνός του Σώματος και του Αίματός Του, συνεχώς «ζωογονούμενος και θεούμενος». Και όταν, στη πάλη με τις σκοτεινές δυνάμεις, τη σάρκα και τον κόσμον, υποκύπτει σε ποικίλες αμαρτίες, που διασπούν την ενότητα με το Χριστό, τότε έχει «παράκλητον» το μυστήριο της εξομολογήσεως και μετανοίας, που ανασυνδέει τις διακοπτόμενες σχέσεις με το Θεό.

Τροφή ψυχής και νου προσφέρει η Ορθοδοξία σήμερα, πλην των Μυστηρίων της, την αγγελική Λατρεία, που μυσταγωγεί και πτερώνει με τη θεόπνευστη Υμνολογία, την εξαίσια βυζαντινή μουσική και τις ειρηνόχυτες βυζαντινές εικόνες, που όλα αποτελούν απηχήματα και ανταύγειες της καθολικής αγιοπνευματικής εμπειρίας της Εκκλησίας. Και μαζί με τα μέσα αυτά της πνευματοποιημένης αισθητικής, για την οικοδομή της Εκκλησίας, χορηγείται η χάρις και ο φωτισμός και οι πνευματικές ηδονές με τις θεόπνευστες Γραφές, τα συγγράμματα των Αγίων, αληθινά αριστουργήματα και καλλιστεύματα του Αγίου Πνεύματος και της «κατ' άνθρωπον» τέχνης του λόγου. Και σαν αρχέτυπα ζωής, αγώνων, αγιασμού και θεώσεως, προβάλλονται οι Βίοι των Αγίων, όλων των μορφών και των κλίσεων, ώστε καθένας να επιλέγει ό,τι αναλογεί προς τις επιθυμίες του.

Ανακεφαλαιώνοντας, τα παραπάνω, που συγκροτούν τη διδασκαλία της Εκκλησίας, επαναλαμβάνω, «επόμενος τοις Αγίοις Πατράσιν», ότι η Ορθοδοξία σήμερα, είναι απαράλλακτη όπως παραδόθηκε από τους Αγίους Αποστόλους και Πατέρες, «πλήρης χάριτος και αληθείας» και όπως θα παραμείνει «μέχρι τερμάτων αιώνων»: θεανδρική, θεοΐδρυτη, Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική, πάμφωτη, παντοδύναμη, πάγκαλλη. Χριστοφόρα, θεοφόρα, Πνευματοφόρα, χριστοτόκος, Θεοτόκος, πνευματοτόκος.

Μονάχα μέσα στην Ορθοδοξία υπάρχει αιώνια σωτηρία, αιώνια ζωή, αιώνια θέωση των «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση» πλασθέντων ανθρώπων. Έξω από την Ορθοδοξία δεν υπάρχει σωτηρία, αλλά απώλεια και έρεβος ψηλαφητό. Μακάριοι οι άνθρωποι που, με τη χάρη του Θεού, μπόρεσαν να δουν το αναστάσιμο φως που ακτινοβολεί στην Ορθοδοξία. Μακαριότεροι εκείνοι, που φωτίζονται απ' αυτό. Αλλά μακαριότατοι εκείνοι, που έγιναν σκεύη του θείου φωτός και μαρτυρούν με όλη την Ορθοδοξία, ότι «Ιησούς Χριστός χθες και σήμερον, ο αυτός και εις τους αιώνας», ο Νυμφίος και η Κεφαλή της Εκκλησίας-Ορθοδοξίας, που δεν την λυμαίνεται ολόκληρη η στρατιά δαιμόνων και δαιμονιζόμενων πολύ λιγότερο η άθεη Πολιτεία.

(Από το Περιοδικό "ΕΥΘΥΝΗ)

(Πηγή ηλ. κειμένου: diakonima.gr)